

Monitoringrapport OKAN

Augustus 2017

MONITORINGSRAPPORT VAN DE VERNIEUWDE REGELGEVING OVER DE VERVOLGSCHOOLCOACHES

1. Situering

Sinds 1 september 2016 geldt een nieuwe regelgeving¹ voor de vervolgschoolcoaches in het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) in het secundair onderwijs. De personeelsomkadering is substantieel verhoogd en de berekeningswijze is gewijzigd. Elke contactschool van een scholengemeenschap en elke school met OKAN buiten een scholengemeenschap ontvangt vanaf dit schooljaar 0,9 uren-leraar vervolgschoolcoaching per regelmatige leerling in OKAN. Deze uren-leraar worden berekend op basis van het aantal regelmatige leerlingen in OKAN op de eerste lesdag van februari van het voorgaande schooljaar. In het geval van organisatie door meerdere scholen binnen een scholengemeenschap verdeelt de contactschool deze uren over de betrokken scholen.

De toegekende uren-leraar kunnen uitsluitend aangewend worden voor

- ✓ de begeleiding, ondersteuning en opvolging van ex-onthaalleerlingen in het reguliere onderwijs en
- ✓ expertise-overdracht en -opbouw in het reguliere onderwijs m.b.t. ex-onthaalleerlingen.

In dit nieuwe systeem groeit de personeelsomkadering voor vervolgschoolcoaches mee met het aantal anderstalige nieuwkomers. Dat steeg immers tussen 1 september 2015 en 1 juni 2016 van 2060 naar 4692 OKAN-leerlingen.

Door de nieuwe regelgeving kwamen bij het begin van dit schooljaar 141 extra vervolgschoolcoaches in dienst, wat vier keer meer is dan in het vorige schooljaar en wat het totaal nu brengt op 171 vervolgschoolcoaches.

In de Vlaamse Regering is afgesproken deze nieuwe regeling tegen het einde van het schooljaar 2016-17 te monitoren. Volgende elementen vormen het voorwerp van de monitoring:

- ✓ de bewegingen die leerlingen uit OKAN maken;
- ✓ de middelen die deze leerlingen genereren;
- ✓ de activiteiten van de vervolgschoolcoaches.

Aan de onderwijsinspectie vroeg de Minister van Onderwijs, mevrouw Hilde Crevits, om de activiteiten van de vervolgschoolcoaches in kaart te brengen.

2. Doel

De monitoring is bedoeld om in kaart te brengen hoe de uren-leraar vervolgschoolcoaching worden ingezet en welke de activiteiten van de vervolgschoolcoaches zijn. Ze heeft geen evaluatieve waarde. Het gaat om een inventarisatie van praktijken.

3. Onderzoeksmethode

De onderwijsinspectie heeft ervoor gekozen om de activiteiten van de vervolgschoolcoaches te inventariseren aan de hand van een online enquête. De directeurs van de 79 scholen die onthaalonderwijs aanbieden, werden via e-mail aangeschreven met de vraag om als respondenten deel te nemen aan de enquête. Bij de e-mail werd de enquête in pdf-formaat

¹ Omzendbrief SO 75 van 30 juni 2006, gewijzigd op 24 juni 2016.

als bijlage gevoegd om de directeurs de gelegenheid te geven hun antwoorden degelijk voor te bereiden. De directeurs konden tussen 6 juni en 14 juni 2017 hun antwoorden indienen. Scholen die hun antwoorden later indienden, werden niet meer opgenomen in de verwerking.

De enquête bevatte vragen die peilden naar de besteding van de uren-leraar vóór 1 september 2016 enerzijds en in het schooljaar 2016-17 anderzijds. De bedoeling hiervan was om het effect van de nieuwe omkadering op de activiteiten van de vervolgschoolcoaches in kaart te brengen. De vragenlijst is als bijlage 1 toegevoegd aan dit rapport.

4. Resultaten

4.1. Deelnemingsgraad enquête

In totaal contacteerde de onderwijsinspectie 79 scholen met de vraag om de enquête in te vullen. Daarbij was een school met drie instellingsnummers die maar één enquête invulde. We telden bij de verwerking de twee niet ingevulde enquêtes niet mee, wat het totaal terugbrengt tot 77. Van 69 van die scholen kregen we respons, wat een deelnemingsgraad van 89,6 % betekent.

Zes scholen ontvingen of in 2016-17 of in 2015-16 of in beide jaren geen uren-leraar voor vervolgschoolcoaching omdat ze pas in september 2016 met OKAN van start gingen. De antwoorden van deze scholen zijn niet opgenomen in de gegevensverwerking, omdat ze geen vergelijking mogelijk maken tussen de situatie voor en na 1 september 2016.

4.2. Besteding uren-leraar vervolgschoolcoach voor 1 september 2016

Op basis van de coëfficiënt die van toepassing was voor 1 september 2016 (22 specifieke uren-leraar per contactschool) kregen de scholen voor vervolgschoolcoaching in totaal 748 uren-leraar. In de scholen die deelnamen aan de enquête waren 130 personeelsleden actief als vervolgschoolcoach. Ze namen die functie voltijds of deeltijds waar of waren enkele uren lesvrij gemaakt.

4.2.1. Functiebeschrijvingen

Bijna 60 % van de geënuquêteerde scholen geeft aan dat de taken van de vervolgschoolcoach vastgelegd waren in een of andere vorm van **functiebeschrijving**. Die varieerde van zeer algemene omschrijvingen zoals 'coördinator van doorstroomtrajecten' tot een gedetailleerde beschrijving van de verschillende deeltaken van de vervolgschoolcoach met een tijdpad. De functiebeschrijvingen waren gebaseerd op de versie van omzendbrief SO 75 die op dat moment van kracht was. Bij de explicitering ervan kregen vele scholen ondersteuning van de koepel of het net waartoe ze behoren.

4.2.2. Begeleidingsvormen

Bijna negen van de tien scholen geven te kennen dat **de begeleiding van individuele OKAN-leerlingen die doorstromen in de eigen school** tot het takenpakket van hun vervolgschoolcoach behoorde. De begeleiding situeert zich zowel op het socio-emotionele als het cognitieve vlak. Zo begeleidden ze ex-OKAN-leerlingen bij opdrachten en bij de voorbereiding van toetsen of examens. De scholen erkennen evenwel dat de ondersteuning vaak beperkt bleef, omdat het aantal uren-leraar dat ze toegekend kregen niet in verhouding

stond tot het aantal leerlingen dat ze moesten opvolgen. Sommige contactscholen begrepen de opdracht van de vervolgschoolcoach tot het eerste vervolgschooljaar.

Minder frequent, maar toch nog in drie kwart van de scholen was **de begeleiding van groepjes leerlingen**. Ze brachten leerlingen samen voor taalondersteuning of voor studiebegeleiding naar aanleiding van opdrachten, toetsen of examens. De ondersteuning was echter overwegend vraaggestuurd want voor structurele begeleiding was volgens **de contactscholen** de omkadering met uren-leraar te beperkt.

Voor **de begeleiding van individuele leerlingen in andere scholen** was er om dezelfde reden vaak tijdsgebrek. Toch geven 62,5 % van de contactscholen aan dat de vervolgschoolcoaches – weliswaar doorgaans occasioneel – ondersteuning boden in andere scholen. Dat gebeurde meestal als er een hulpvraag kwam uit de vervolgschool. Toch wijzen een aantal scholen erop dat de contacten met de vervolgscholen er meestal kwamen op initiatief van de vervolgschoolcoach en zelden vanuit de vervolgschool zelf. **De begeleiding van groepjes leerlingen in andere scholen** gebeurde slechts in een kwart van de scholen. Hiervoor verwijzen de scholen opnieuw naar het gebrek aan uren.

4.2.3. Takenpakket

De taken die de vervolgschoolcoaches vóór 1 september 2016 uitvoerden, waren in volgorde van frequentie:

De belangrijkste taken van de vervolgschoolcoaches waren **het uitwisselen van informatie** met alle actoren die betrokken waren bij de studieloopbaan van de ex-onthaalleerlingen en het **bijwonen van klassenraden en teamvergaderingen**.

Tot de kerntaak van de vervolgschoolcoaches behoorde het verzamelen en doorgeven van relevante leerlinginformatie aan de vervolgscholen. Deze zogenaamde doorstroomdossiers bevatten doorgaans een gedetailleerd beeld van wat de OKAN-leerling kan en nog niet kan en de inhoud van zijn of haar zorgrugzak.

De ouders waren belangrijke gesprekspartners, maar voor hen was de drempel om naar school te komen vaak nog hoog. Het overleg met directies handelde doorgaans over aspecten van organisatie en visie-ontwikkeling. Voor overleg met externe partners (bijv. OCMW, VDAB, dienst inburgering) was er in sommige scholen minder tijd.

Er was ook zeer veel informatie-uitwisseling met de collega's tijdens klassenraden en teamvergaderingen. De meeste vervolgschoolcoaches waren aanwezig op toelatingsklassenraden in de vervolgscholen. Begeleidende en delibererende klassenraden woonden zij in mindere mate bij omwille van tijdsgebrek.

In negen van de tien scholen was er aandacht voor de professionalisering van de vervolgschoolcoaches. Zij geven zelf aan dat daarvoor een grote nood bestond. Er zijn netwerken ontstaan die vaak netoverschrijdend zijn. De netten en koepels verlenen daaraan hun medewerking. De vervolgschoolcoaches gaven ook hun expertise door tijdens **vergaderingen en studiedagen**.

Een belangrijk onderdeel van hun toenmalige takenpakket blijkt ook de organisatie van zogenaamde **snuffelstages** te zijn (88,9 %). Zij zijn bedoeld om de OKAN-leerlingen kennis te laten maken met studierichtingen in het reguliere onderwijs en zijn een nuttige schakel in het studiekeuzetraject.

Studiekeuzegesprekken voeren vormde een substantieel onderdeel van de tijdsbesteding van de vervolgschoolcoaches. Zij voerden oriënterende gesprekken met de OKAN-leerlingen meestal na klassikale informatiesessies gegeven door de OKAN-leraren. Ze kregen daarbij doorgaans ondersteuning van het CLB.

Scholen bezoeken waarnaar OKAN-leerlingen doorstromen, stond ook op het programma van de meeste vervolgschoolcoaches, al zijn er verschillen op het vlak van bereik en frequentie. De schoolbezoeken gebeurden overwegend naar aanleiding van de voorbereiding van snuffelstages, het doorgeven en toelichten van doorstroomdossiers en het bijwonen van klassenraden. Sommige vervolgschoolcoaches bezochten elke school (ook netoverschrijdend) waar ex-OKAN-leerlingen van hun school hun schoolloopbaan verderzetten, andere beperkten zich tot de scholen van hun scholengemeenschap. Sommige legden enkel schoolbezoeken af op vraag van de vervolgschool of als het naar eigen zeggen echt hoognodig was. Ze verwijzen daarbij naar tijdsgebrek.

Vervolgschoolcoaches namen vaak deel aan **schoolgebonden activiteiten**, meestal in de eigen OKAN-school en sporadisch in vervolgscholen. De scholen vermelden hierbij vooral extramurale activiteiten en sportdagen. Zij beschouwen deze activiteiten als ideale gelegenheden om de OKAN'ers beter te leren kennen zodat de vervolgcoaching effectiever kan verlopen. Ze waren meestal ook aanwezig tijdens pedagogische studiedagen en opendeurdagen.

Vervolgschoolcoaches droegen ook zijdelings bij tot het socio-emotioneel welzijn van de OKAN-leerlingen, al behoorde het **coachen van leerlingen** in de meeste scholen tot het domein van de cel leerlingenbegeleiding. Een belangrijke doelgroep daarbij waren de niet-begeleide minderjarigen.

Merkwaardig is de relatief lage score (69,6 %) voor **het opstellen van een individueel leertraject**, alhoewel deze opdracht één van de inhoudelijke voorwaarden was en is in omzendbrief SO 75. Er zijn scholen die deze opdracht consciëntieus ter harte namen en waar de vervolgschoolcoaches in samenspraak met het OKAN-team voor elke anderstalige nieuwkomer een individueel leertraject uitwerkten en dat doorheen het jaar bijstelden op grond van zijn of haar mogelijkheden en tussentijdse resultaten. Een aantal scholen geven toe dat ze daarin niet voor alle leerlingen slaagden omdat ervoor structureel te weinig tijd was.

Aan de **vorming van leraren uit het vervolgonderwijs** kwamen iets meer dan de helft van de vervolgschoolcoaches toe. Een kleine helft (48,1 %) geeft te kennen dat ze onvoldoende uren-leraar hadden om te investeren in structurele ondersteuning van de vervolgleraren. In de overige scholen varieerde de ondersteuning van het geven van tips over hoe ex-OKAN-leerlingen het best opgevangen worden tot bijstand op de klasvloer via co-teaching, het ter

beschikking stellen van taalgericht lesmateriaal en het screenen van examenvragen op klare taal. Er waren ook vervolgschoolcoaches die een vormings- en ondersteuningspakket aanboden aan alle vervolgscholen zowel binnen als buiten hun scholengemeenschap, ook netoverschrijdend. Een aantal scholen laat uitschijnen dat sommige vervolgscholen weinig interesse betoonden.

Huisbezoeken behoorden niet standaard tot het takenpakket van de meeste vervolgschoolcoaches. In uitzonderlijke gevallen (bijv. onrustwekkende afwezigheden) konden ze deze taak opnemen. Doorgaans waren het andere leden van het OKAN-team (coördinator of leerlingenbegeleider) die huisbezoeken aflegden.

Sommige scholen schakelden vrijwilligers in voor de begeleiding van OKAN-leerlingen, bijvoorbeeld voor een huiswerkklas, een leesbevorderings- of een buddy-project. Daarvoor werkten ze doorgaans samen met hogescholen. **De aansturing en opvolging van de vrijwilligers** was meestal in handen van de OKAN-coördinator en slechts occasioneel van de vervolgschoolcoach.

Andere vormen van begeleiding die de scholen vermelden, zijn de zorg voor het psychosociaal welzijn van de ex-OKAN-leerlingen en de verkenning van vrijetijds mogelijkheden als hefboom voor hun maatschappelijke integratie.

Voor een aantal taken blijkt de opdracht van de vervolgschoolcoach niet strikt afgelijnd en was er overlapping met de taakinfilling van de OKAN-coördinator, de leerlingenbegeleider en de OKAN-leraren.

4.3. Besteding uren-leraar in het schooljaar 2016-2017

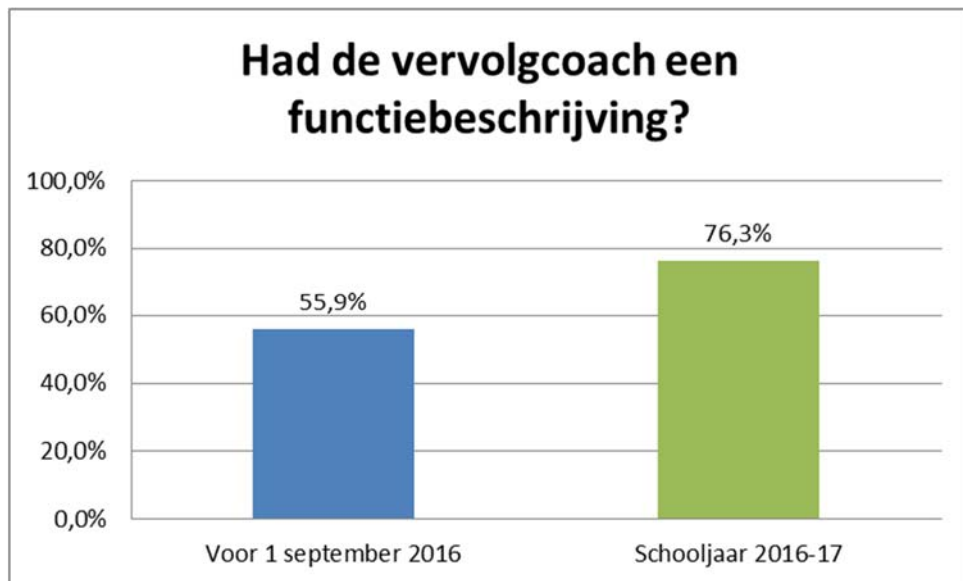
Volgens de nieuwe berekeningswijze (0,9 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer) ontvingen de scholen voor het schooljaar 2016-17 in totaal 3869,1 uren-leraar voor vervolgschoolcoaching. Dit betekent voor de 59 scholengemeenschappen die OKAN aanbieden, een gemiddelde stijging van 12,6 naar 65,5 uren. In de scholen die deelnamen aan de enquête, zijn daarmee 312 personeelsleden aan de slag als vervolgschoolcoach. Gemiddeld besteden de scholen 11,9 uren-leraar per personeelslid met een opdracht als vervolgschoolcoach.

De grote meerderheid van de scholen (93,2 %) gebruikte de toegekende uren-leraar allemaal in schooljaar 2016-17. Enkele contactscholen beslisten om een aantal uren te bufferen om continuïteit te geven aan de werking op langere termijn. Binnen de scholengemeenschappen werden afspraken gemaakt over de verdeling van de uren, tenzij er slechts één onthaalschool was. In iets meer dan de helft van de scholen (52,8 %) gebeurde dat à rato van 0,9 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer. Sommige scholengemeenschappen hanteerden verdeelsleutels op basis van inhoudelijke criteria en de noodwendigheden van de werking in de verschillende scholen.

Iets meer dan de helft van de scholen wendt de toegekende uren-leraar uitsluitend aan voor begeleiding, ondersteuning en opvolging van ex-onthaalleerlingen in het reguliere onderwijs en voor expertise-overdracht en -opbouw in het reguliere onderwijs m.b.t. ex-onthaalleerlingen. Een niet gering aantal scholen (44,1 %) geeft te kennen dat ze die uren ook besteden aan de OKAN-leerlingen in het lopende schooljaar. Ze argumenteren dat de trajectbegeleiding begint bij de start van het schooljaar waarin de OKAN'ers instromen. Zij gebruiken een deel van de uren om het vervolg dossier grondig voor te bereiden via gerichte observatie en gesprekken. Zij willen de interesses en competenties van de OKAN-leerlingen

leren kennen om een gefundeerd vervolgdossier te kunnen samenstellen. Voor hen is dit bovendien nodig om een vertrouwensrelatie met de leerlingen op te bouwen.

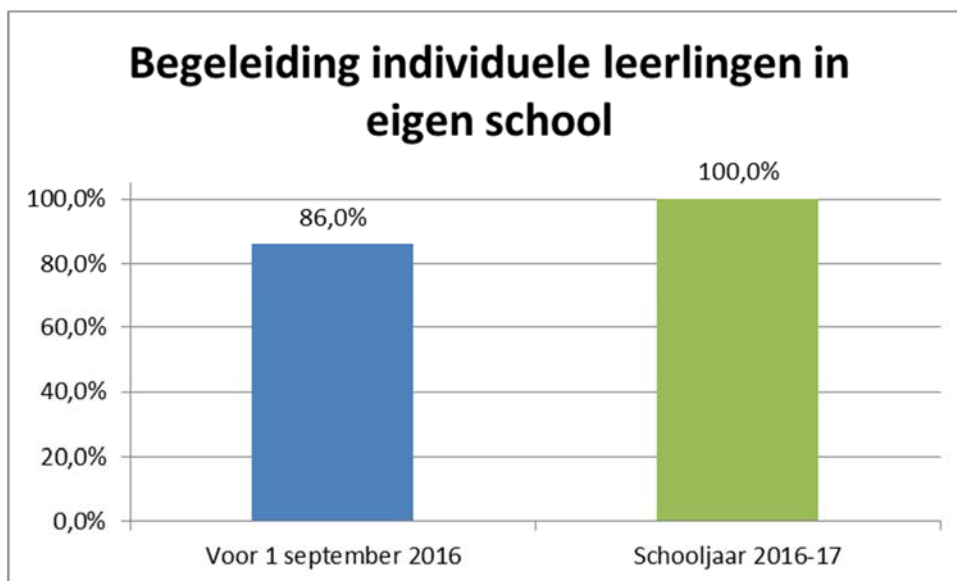
4.3.1. Functiebeschrijving

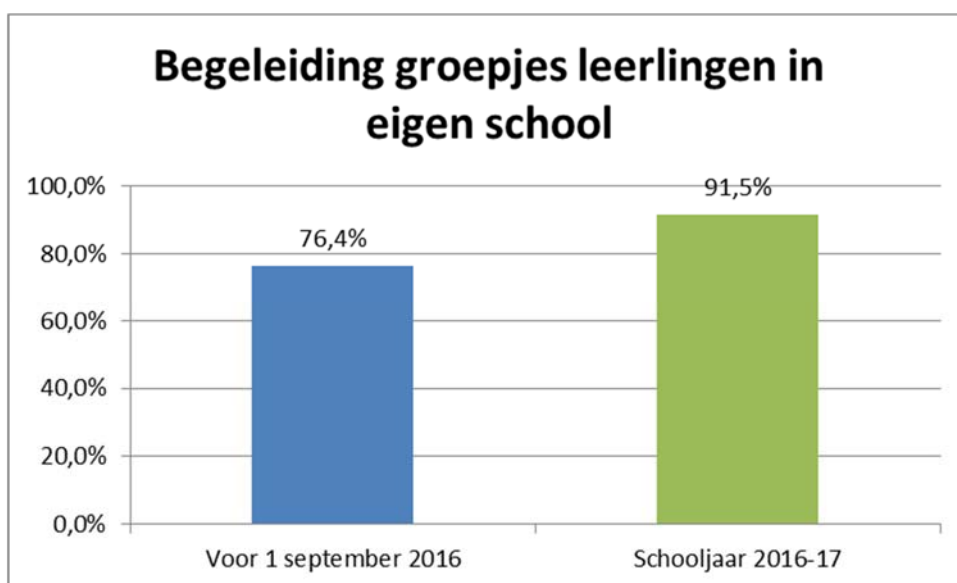
Het percentage scholen dat voor de vervolgschoolcoaching over een **functiebeschrijving** beschikt, steeg naar 76,3 %, maar een aantal scholen geeft wel toe dat het nog 'work in progress' is. Ook blijkt de taakinfilling nogal te verschillen naargelang van de school. In sommige scholengemeenschappen geven de scholen aan dat ze gezamenlijk een functiebeschrijving uitwerk(t)en.

In de helft van de scholen die al over een functiebeschrijving beschikten, is de taakomschrijving gedurende het schooljaar 2016-17 bijgestuurd. Nu de scholen meer urenleraar ter beschikking hebben, kunnen de vervolgschoolcoaches taken opnemen waarvoor voorheen geen tijd was en ze kunnen die taken efficiënter uitvoeren. De functiebeschrijvingen zijn aan die nieuwe realiteit aangepast.

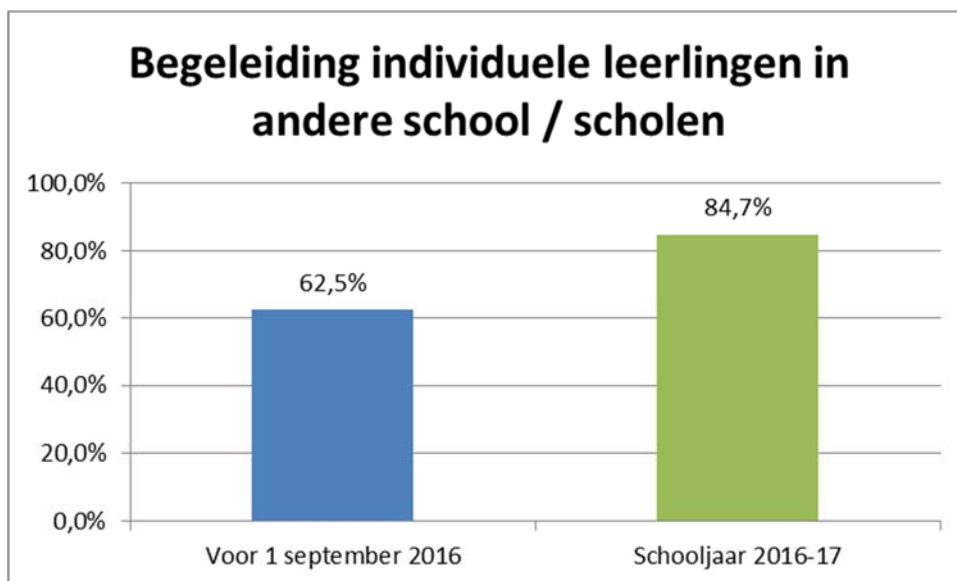
4.3.2. Begeleidingsvormen

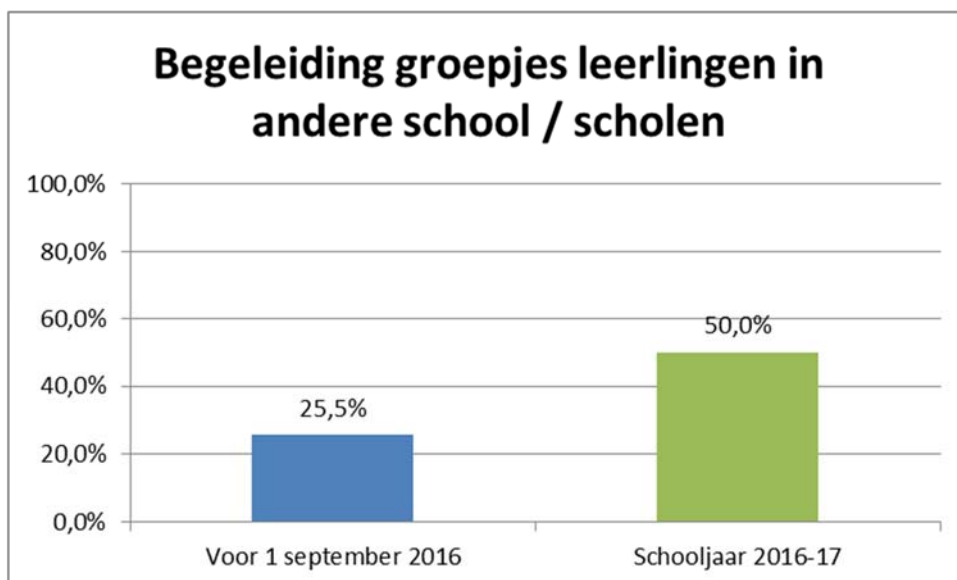
Met de nieuwe regelgeving voor vervolgschoolcoaching krijgen de coaches meer ruimte voor **de begeleiding van individuele OKAN-leerlingen die doorstromen in eigen school**. Dat blijkt uit de antwoorden van alle scholen. De ondersteuning bestaat onder meer uit taalcoaching, remediëring en studiebegeleiding, vaak georganiseerd onder de vorm van zogenaamde huiswerkklassen. Er is ook aandacht voor affectieve aspecten.

De begeleiding van groepjes OKAN-leerlingen die doorstromen in eigen school, neemt ook aanzienlijk toe na de invoering van de nieuwe regeling. De leerlingen krijgen ondersteuning bij het maken van opdrachten en het verwerken van leerstof.

Meer dan acht op de tien scholen laten weten dat ze nu **individuele leerlingen begeleiden in andere scholen**. Dat is een merkelijke stijging. De contacten met de vervolgscholen zijn intensiever geworden, zowel binnen de eigen scholengemeenschap als met andere scholengemeenschappen en zelfs over de netten heen. De vervolgschoolcoaches hebben nu de ruimte om aanwezig te zijn in verschillende scholen en kunnen daar inspelen op de specifieke behoeften van ex-OKAN-leerlingen in overleg met de vakleraren van de vervolgscholen. Soms beperken ze zich daarbij niet tot de ex-OKAN'ers uit de eigen school en ondersteunen ze ook leerlingen die al langer dan één jaar de OKAN verlaten hebben. In een paar scholen reikt die ondersteuning tot in de klas via co-teaching.

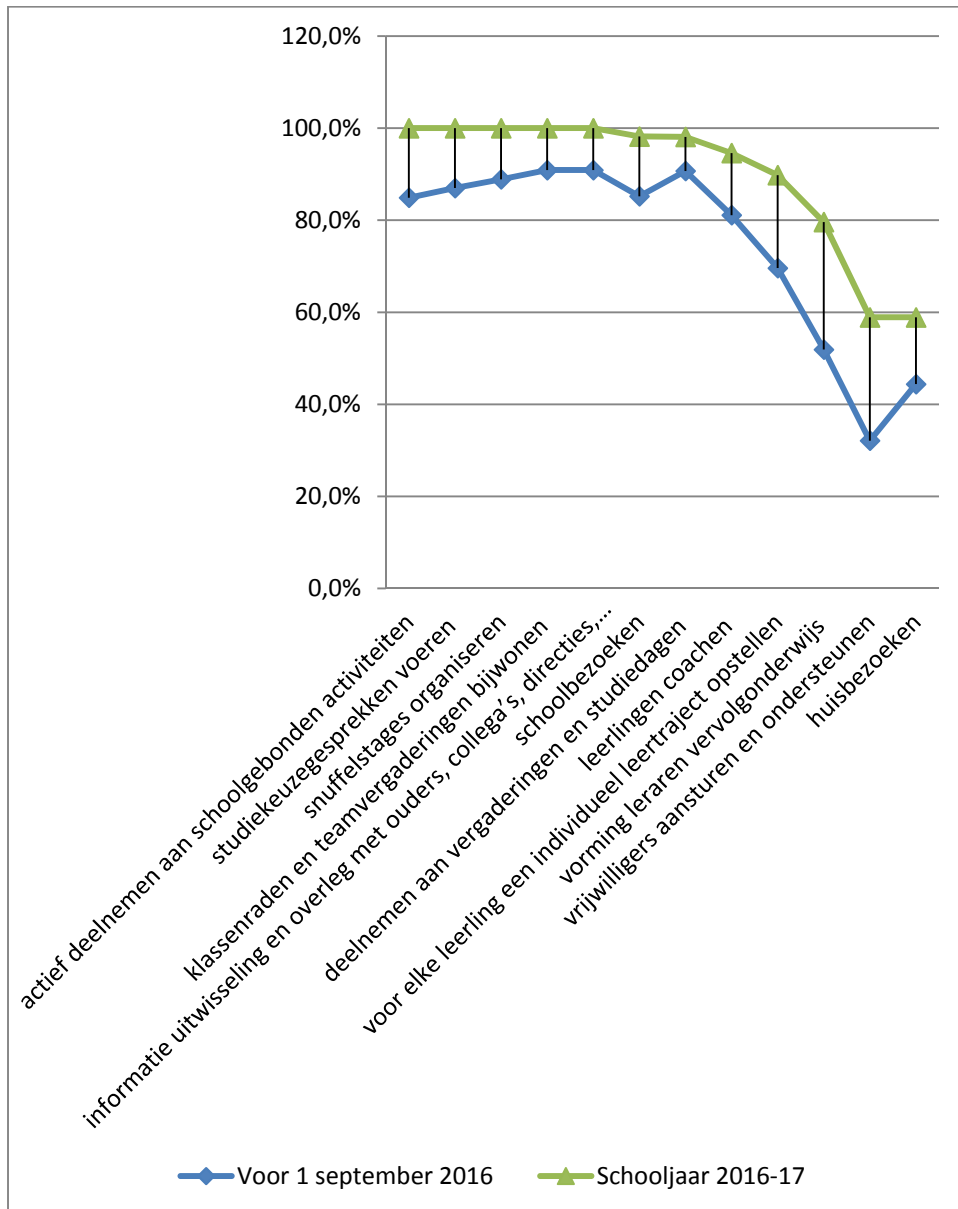

Het aantal vervolgschoolcoaches dat **groepjes leerlingen begeleidt in andere scholen**, is verdubbeld sedert de nieuwe regeling van kracht is. Dat gebeurt bijvoorbeeld als ex-OKAN'ers aan eenzelfde opdracht werken of als meerdere ex-OKAN'ers in dezelfde klas zitten. Deze opdracht is wel complexer als de ex-OKAN-leerlingen verspreid zitten over veel verschillende scholen.

Voor de inhoudelijke invulling van de huiswerkklas is er vaak afstemming met vakleraren uit de vervolgscholen. De vakken waarvoor het meest ondersteuning geboden wordt, zijn Nederlands, Frans en wiskunde.

4.3.3. Takenpakket

Sedert 1 september 2016 is het takenpakket geëvolueerd als volgt:

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de scores voor alle taken substantieel hoger zijn dan vóór 1 september 2017. In hun toelichting geven nagenoeg alle scholen aan dat de vervolgschoolcoaches als gevolg van de nieuwe omkadering meer taken aankunnen en dat ze die efficiënter kunnen invullen.

Ze kunnen meer zorg besteden aan de **informatiedoorstroming** naar de vervolgscholen. De doorstroomdossiers zijn informatiever geworden. Er is meer ruimte voor overleg met alle

betrokkenen. Ze hebben ook contacten met een grotere range van externe partners zoals opvangcentra, het lokaal overlegplatform en de lokale overheid.

Klassenraden bijwonen blijft een kerntaak, maar nu kunnen de vervolgschoolcoaches naast toelatingsklassenraden eveneens aanwezig zijn op begeleidende en delibererende klassenraden in de vervolgschool. Zij slagen er nu ook in meer vervolgscholen te bereiken.

De **organisatie van snuffelstages** is nu gangbaar in alle scholen. Het aantal snuffelstages en de duur ervan zijn toegenomen. Er kunnen meer schakeltrajecten uitgewerkt worden, waarbij de OKAN-leerling nog tijdens het onthaaljaar deeltijds les kan volgen in het reguliere onderwijs. Naar aanleiding van de snuffelstages voeren de vervolgschoolcoaches **studiekeuzegesprekken**. Zij kunnen nu het oriënteringsproces op een actievere manier begeleiden, al blijft de begeleiding van het studiekeuzep proces toch nog overwegend in handen van de OKAN-leraren. De vervolgschoolcoaches blijven wel trajectgesprekken voeren nadat de OKAN'er doorgestroomd is, voor het geval zich heroriënteringen opdringen.

De vervolgschoolcoaches streven naar een “warme” overdracht en vinden het belangrijk dat ze een vertrouwensrelatie met de OKAN-leerlingen opbouwen. Door een **actieve deelname aan schoolgebonden activiteiten** (bijv. uitstappen en sportactiviteiten) leren ze de leerlingen beter kennen. Door de verhoogde omkadering is daarvoor nu in alle scholen ruimte.

De vervolgschoolcoaches **bezoeken** nu meer **scholen**, ze doen dat frequenter en voeren gesprekken met een grotere verscheidenheid aan gesprekspartners. Tijdens opvolgingsbezoeken polsen ze onder meer bij leerlingenbegeleiders, klastitularissen en vakleraren naar de vorderingen van doorgestroomde OKAN-leerlingen.

De **deelname aan vergaderingen en studiedagen** is eveneens toegenomen. Er is meer kennisdeling en de bestaande netwerken werken nog intensiever samen.

Uit de scores blijkt ook dat het blijven **coachen van leerlingen** nadat ze doorgestroomd zijn, in meer scholen tot het takenpakket van de vervolgschoolcoach behoort. Ze staan open voor hulpvragen naar aanleiding van schoolse en niet-schoolse problemen.

Twintig procent meer scholen stelt nu een **individueel leertraject** op voor elke leerling, wat het totaal op bijna negen van de tien scholen brengt. Blijft echter 10,2 % van de scholen die geen gedifferentieerde trajecten aanbiedt en aan deze voorwaarde van omzendbrief SO 75 niet voldoet. De scholen die dit wel doen, geven in hun toelichting wel toe dat ze individuele leertrajecten opstellen voor hun OKAN-leerlingen, maar dit slechts doen voor de ex-OKAN'ers als dat echt noodzakelijk is. Ze doen dat dan in samenspraak met de vervolgschool.

Er is aanzienlijk meer aandacht voor de **vorming van leraren in het vervolgonderwijs**, maar toch zijn de vervolgschoolcoaches in een vijfde van de scholen nog niet of weinig actief op dit vlak. Een aantal scholengemeenschappen heeft een vormingsaanbod dat zich vooral richt op taalgericht vakonderwijs. Zij ondervinden dat meer en meer vervolgscholen ingaan op hun ondersteuningsaanbod. Sommige scholen laten zich minder positief uit over de respons van de vervolgscholen en beklagen zich erover dat weinig gebruikgemaakt wordt van hun vormingsaanbod.

Meer scholen doen een beroep op vrijwilligers (meestal studenten hoger onderwijs) om te helpen bij de begeleiding van huiswerkklassen. De vervolgschoolcoaches zijn daarbij betrokken, maar hun rol bij de **aansturing en ondersteuning van de vrijwilligers** is relatief beperkt.

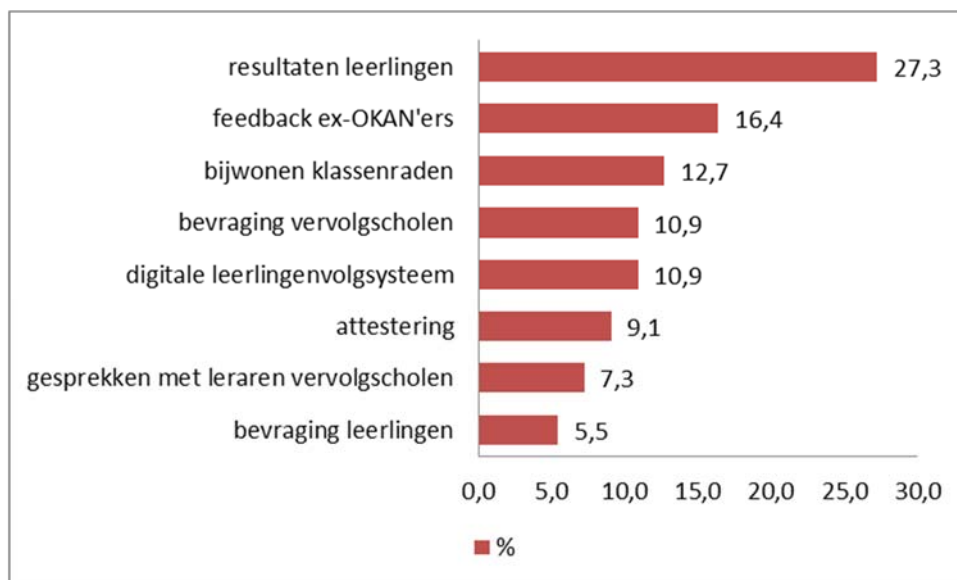
Huisbezoeken afleggen behoort niet tot de kerntaak van de vervolgschoolcoach in de meeste scholen. Toch is er een merkbare toename van vervolgschoolcoaches die de ouders thuis opzoeken of een bezoek brengen aan asielcentra. Dit gebeurt overwegend indien zich problematische situaties voordoen.

Als **andere vormen van begeleiding** vermelden de scholen dezelfde taken als vóór 1 september 2016, namelijk de zorg voor het psychosociaal welzijn en de zinvolle invulling van de vrije tijd.

4.4. Effecten van de verhoogde personeelsomkadering

4.4.1. Hoe brengen de scholen de effecten in kaart?

Onderstaande grafiek geeft een beeld van hoe scholen de effecten in kaart brengen. Het overzicht is gebaseerd op het aantal vermeldingen in de toelichting van de scholen.

De effectmeting gebeurt in 36,4 % van de gevallen op basis van harde data, namelijk via de opvolging van leerlingresultaten (27,3 %) en behaalde attesten (9,1 %). De overige meetinstrumenten leveren kwalitatieve gegevens op. Daarbij is de meest gebruikte methode informele feedback van de ex-OKAN'ers tijdens persoonlijke contacten. Eén school vermeldt het gebruik van sociale media. Twee andere organiseren reünies voor hun ex-OKAN-leerlingen. Formele bevragingen van leerlingen zijn minder gebruikelijk (5,5 %).

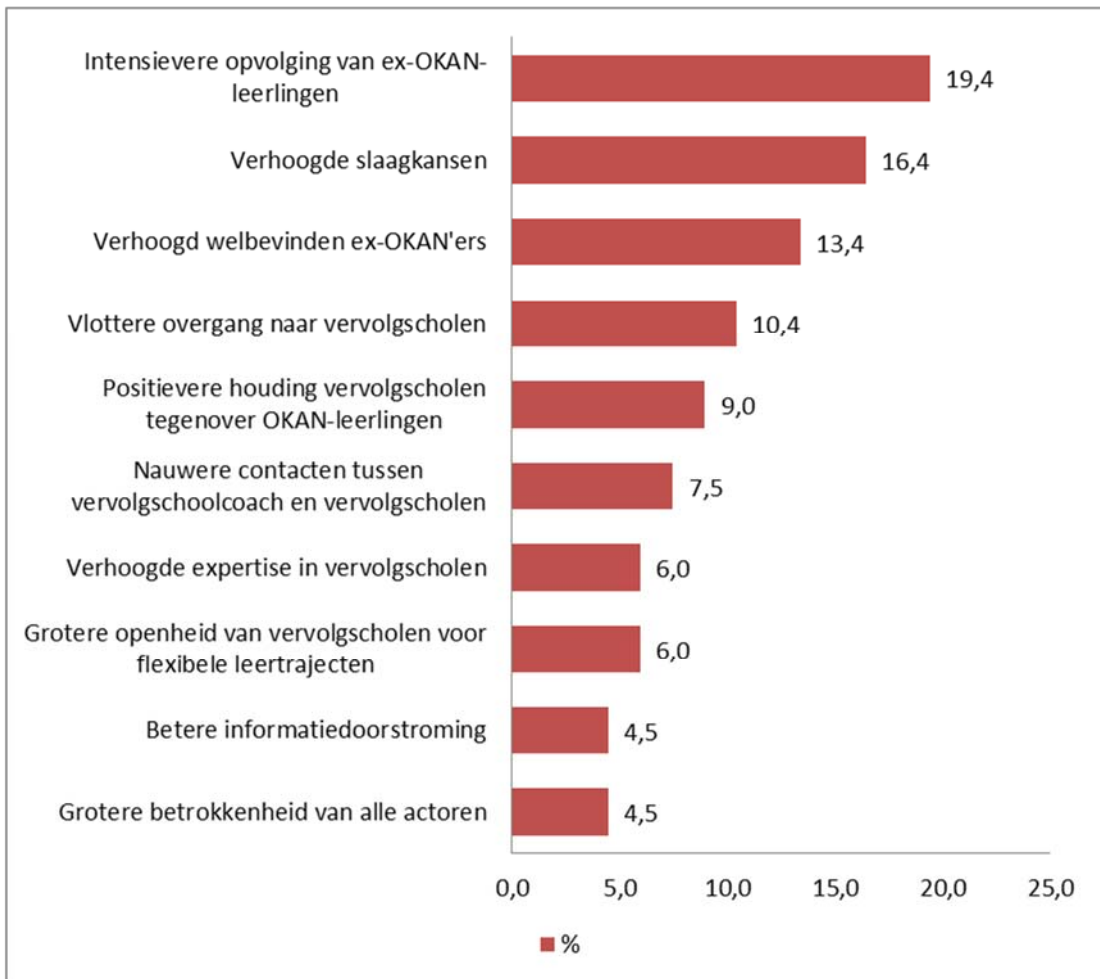
Scholen houden ook een vinger aan de pols door het bijwonen van klassenraden (12,7 %) en het bijhouden van schoolloopbaangegevens in het elektronische leerlingvolgsysteem. Informatie vanuit de vervolgscholen verwerven ze aan de hand van bevragingen (10,9 %) en gesprekken met de leraren (7,3 %).

De scholen geven aan dat ze de verkregen gegevens analyseren met het oog op zelfreflectie en eventuele bijstellingen. Een aantal scholen is nog niet aan effectmeting toe of zit nog in de planfase. Sommige verklaren dat ze niet de expertise in huis hebben om de effecten in kaart te brengen en dat ze nood hebben aan begeleiding en professionalisering. Ze verwachten ook van de overheid tools om de schoolloopbaan van de ex-OKAN-leerlingen efficiënter te

kunnen opvolgen en daaraan hun effectmeting te koppelen. Ze denken daarbij aan een centrale databank (zoals bijvoorbeeld Discimus) die hen in staat stelt hun ex-OKAN-leerlingen te traceren ongeacht het net en de studierichting waarnaar ze zijn doorgestroomd. Nu steken ze nogal wat tijd in het uitzoeken in welke scholen de ex-OKAN-leerlingen ingeschreven zijn.

4.4.2. Welke effecten bereikt de vervolgschoolcoaching na 1 september 2016?

Op de vraag welke effecten de vervolgschoolcoaching bereikte na de invoering van de nieuwe personeelsomkadering waren de antwoorden in volgorde van frequentie:

De percentages verwijzen naar het aantal keren dat het effect vermeld werd. De nieuwe regeling heeft duidelijk haar doel niet gemist voor wat betreft **de begeleiding, ondersteuning en opvolging van ex-onthaalleerlingen** in het reguliere onderwijs. Scholen geven te kennen dat er een sterke toename geweest is van ex-OKAN-leerlingen die ondersteuning kregen. De begeleiding en opvolging is ook intensiever geworden. Vanwege hun grotere aantal kunnen de vervolgschoolcoaches nu korter op de bal spelen en werken op maat van de individuele leerling. Dit heeft blijkbaar een impact op de leerprestaties en het **welbevinden** van de leerlingen. Volgens de scholen zijn de **slagkansen** verhoogd en is er minder uitval. Bovendien is hun welbevinden verhoogd. Doordat de vervolgschoolcoaches vaker aanwezig zijn in de vervolgschool, hebben de ex-OKAN-leerlingen een aanspreekpunt. Voor hen is de vervolgschoolcoach de verbindende factor tussen de onthaalschool en de vervolgschool. De **overgang naar de vervolgschool** verloopt nu ook vlotter dan voorheen. Scholen spreken van

een “warme overdracht”. De doorstroomdossiers zijn beter gestoffeerd omdat er nu meer tijd is voor een gedetailleerde registratie van de leerlingendossiers en zo is de **informatiedoorstroming** naar de vervolgscholen accurater geworden. De **contacten tussen de vervolgschoolcoaches en de vervolgscholen** zijn verveelvoudigd omdat de vervolgschoolcoach meer aanwezig is. Dit leidt doorgaans tot nauwere samenwerking en soms tot structureel overleg. Over het algemeen is de samenwerking tussen scholen onderling zowel binnen als buiten de scholengemeenschappen als netoverschrijdend verhoogd. Vooral in de grote centrumsteden is die samenwerking uitgegroeid tot expertisenetwerken.

De onthaalscholen stellen ook een **positievere houding van de vervolgscholen tegenover OKAN-leerlingen** vast. De bereidheid om OKAN-leerlingen op te vangen is gegroeid en de leraren betonen meer begrip voor de specifieke leerbehoeften van de ex-OKAN-leerling. Nog niet alle scholen en leraren echter zijn gewillig om begripvol en ondersteunend om te gaan met ex-OKAN-leerlingen. Sommige staan ronduit weigerachtig tegenover de opvang van ex-OKAN'ers. Andere slaan het eindadvies van de onthaalschool in de wind zodat de ex-OKAN-leerling niet altijd terechtkomt in de studierichting die het best aansluit bij zijn mogelijkheden.

Merkwaardig weinig scholen vermelden de **verhoogde expertise in de vervolgscholen** als effect. De expertise-overdracht en -opbouw in het reguliere onderwijs m.b.t. ex-onthaalleerlingen is nochtans één van de hoofdpodochten waaraan vervolgschoolcoaches besteed moeten worden. Deze doelstelling blijkt slechts beperkt gerealiseerd te worden. Er is zeker vooruitgang, maar er zijn zwakke schakels langs beide zijden. Enerzijds hebben niet alle onthaalscholen een adequaat vormingsaanbod (soms ontbreekt hiervoor de knowhow) en anderzijds staan sommige vervolgscholen onvoldoende open voor coaching en kennisdeling. Voor de ondersteuning van buso-scholen beschikken niet alle vervolgschoolcoaches over de nodige expertise. Er zijn echter ook scholen en scholengemeenschappen die een degelijk vormingspakket aanbieden dat vooral gericht is op vakgericht taalonderwijs en de aanpak van flexibele leertrajecten. Meer scholen dan voorheen staan **open voor flexibele leertrajecten** en organiseren individueel aangepast curricula voor ex-OKAN-leerlingen.

Enkele scholen stellen ook een **grotere betrokkenheid van alle actoren** vast. Zij bedoelen daarmee schoolteams en vakleraren en in mindere mate de ouders die een moeilijk te bereiken doelgroep blijven.

Naast de positieve effecten die de scholen in de enquête toelichten, kaarten een paar scholen toch nog een **aantal knelpunten** aan. Voor een aantal doelgroepen volstaat de verhoogde ondersteuning niet altijd. Scholen vermelden daarbij niet-begeleide minderjaren en leerlingen die behoren tot de trekkende bevolking. Hun complexe leefomstandigheden vergen nog meer zorg, die de professionaliteit van de vervolgcoaches soms overstijgt.

Een ander probleem betreft de vroegtijdige school- en studiekeuze die OKAN-leerlingen moeten maken doordat de aanmeldings- en inschrijvingsprocedures van vervolgscholen alsmear vroeger in het schooljaar van start gaan. OKAN-leerlingen moeten dan heel vroeg in het schooljaar – nog voor zich een duidelijk beeld van hun mogelijkheden heeft afgetekend – keuzes maken, ook vooraleer ze het Vlaamse onderwijslandschap voldoende kennen.

5. Conclusie

De scholen zijn onverdeeld positief over de nieuwe regeling voor de vervolgschoolcoaches. Ze zijn unaniem van mening dat de uitbreiding van het urenpakket een veel professionelere

aanpak van de vervolgschoolcoaching mogelijk maakt. De vervolgcoaches kunnen nu binnen de tijdsgrenzen van hun opdracht meer systematisch, minder onder tijdsdruk, meer gestructureerd, meer diepgaand en meer op maat van de individuele leerling te werk gaan. Tot vorig schooljaar kregen ze hun kerntaken niet gedaan binnen de tijdsgrenzen van hun opdracht en staken ze plichtsbewust veel vrije tijd in hun coachingstaken. Dit goed bedoelde voluntariaat leidde niet altijd tot kwaliteitsvol werk. Nu hebben ze voldoende tijd voor alle deelaspecten van hun opdracht en meer ruimte om zich verder te professionaliseren.

Enkele scholen hebben wel bedenkingen bij de datum waarop het aantal uren-leraar berekend wordt. Dat gebeurt nu op basis van het leerlingenaantal op 1 februari van het vorige schooljaar. Ze voeren aan dat het aantal leerlingen vaak substantieel toeneemt in het tweede en derde trimester en dat die leerlingen het daaropvolgende schooljaar ook begeleid moeten worden. Ze stellen voor de berekening uit te voeren op basis van het leerlingenaantal op 1 juni.

Uit de opsomming van de effecten die de scholen nu bereiken, blijkt dat de pijler 'begeleiding, ondersteuning en opvolging van ex-onthaalleerlingen in het regulier onderwijs' behoorlijk versterkt is. Wat de pijler 'expertise-overdracht en -opbouw in het regulier onderwijs m.b.t. ex-onthaalleerlingen' betreft, is er lichte vooruitgang geboekt, maar op dat vlak is nog een hele weg te gaan. Sommige scholen of scholengemeenschappen hebben al een vormingsaanbod en andere zitten nog in de ontwikkelingsfase. Enkele scholen geven grif toe dat ze deze doelstelling van de overheid (cf. omzendbrief SO 75) onvoldoende bereiken. Enerzijds voelen ze zich nog onvoldoende deskundig om professionele vorming aan te bieden en anderzijds wijzen ze op het gebrek aan receptiviteit van sommige vervolgscholen.

Uit de besteding van het urenpakket voor vervolgschoolcoaching (cf. 5.3) valt af te leiden dat vele scholen de uren spreiden over verschillende personeelsleden. Deze versnippering is vaak geen garantie voor continuïteit en expertise-opbouw. Een personeelslid met een volledige opdracht vervolgschoolcoaching heeft meer tijd en ruimte om progressief zijn deskundigheid uit te breiden en die verder binnen de school in te zetten.

Het takenpakket van de vervolgschoolcoaches verschilt nogal van school tot school met vaak overlappings met taken die op andere scholen door de OKAN-coördinator, de leerlingenbegeleider of de OKAN-leraren uitgevoerd worden. De uren-leraar toegekend voor vervolgschoolcoaching worden in een kleine helft van de scholen ook gebruikt voor coördinatie en lesopdrachten. Enkele scholen wijten de uiteenlopende aanwending van de uren aan een gebrek aan duidelijkheid in de regelgeving. Ze verwachten een concretere functiebeschrijving van de overheid en één school suggereert zelfs om er gekleurde uren van te maken.

De enquête heeft een genuanceerd gunstig beeld opgeleverd van de nieuwe regelgeving voor de vervolgschoolcoaching. De inspanningen van de overheid hebben geleid tot tevredenheid bij de OKAN-teams, een groter welbevinden bij de ex-OKAN-leerlingen en een nog grotere motivatie bij de vervolgschoolcoaches zelf. Zij voelen zich nu echt gewaardeerd voor hun volgehouden inzet voor een vlotte schoolloopbaan van de anderstalige nieuwkomers.

Bijlage 1 Vragenlijst

Hoe werden de uren vervolgcoach voor 1 september 2016 besteed?

1. Aantal personeelsleden met functie vervolgcoach:

--

2. Had de vervolgcoach een functiebeschrijving?

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

Probeer de taakinfilling zo concreet mogelijk te omschrijven aan de hand van de volgende vragen:

3. Begeleiding individuele leerlingen in eigen school

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

4. Begeleiding groepjes leerlingen in eigen school

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

5. Begeleiding individuele leerlingen in andere school / scholen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

6. Begeleiding groepjes leerlingen in andere school / scholen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

7. Voor elke leerling een individueel leertraject opstellen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

8. Studiekeuzegesprekken voeren

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

9. Snuffelstages organiseren

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

10. Klassenraden en teamvergaderingen bijwonen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

11. Informatie uitwisseling en overleg met ouders, collega's, directies, externe partners...

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

12. Leerlingen coachen

Ja		Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	--	------	-----------------------------------

13. Huisbezoeken

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

14. Vrijwilligers aansturen en ondersteunen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

15. Schoolbezoeken

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

16. Andere vormen van leerlingenbegeleiding (met korte toelichting)

--

Probeer eventuele andere taken van de vervolgcoach naast leerlingenbegeleiding zo concreet mogelijk te omschrijven aan de hand van de volgende vragen:

17. Vorming leraren vervolgonderwijs

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

18. Deelnemen aan vergaderingen en studiedagen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

19. Actief deelnemen aan schoolgebonden activiteiten

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

20. Andere (met korte toelichting)

--

Hoe worden de uren vervolgcoach in het schooljaar 2016-2017 besteed?

21. Aantal ontvangen uren:

--

22. Zijn de uren allemaal gebruikt in schooljaar 2016-2017?

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

23. Verklaar indien dit niet het geval is:

--

24. Werden de uren vervolgcoach verdeeld over meerdere scholen binnen uw scholengemeenschap, op basis van de gemaakte afspraken? (cfr. omzendbrief SO 75, punt 5.1.2.).

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

25. De verdeling verdeeld over meerdere scholen binnen uw scholengemeenschap gebeurt à rato van 0,9 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer.

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

26. De toegekende uren-leraar worden uitsluitend aangewend voor begeleiding, ondersteuning en opvolging van ex-onthaal leerlingen in het regulier onderwijs en voor expertise-overdracht en -opbouw in het regulier onderwijs m.b.t. ex-onthaalleerlingen.

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

27. Aantal personeelsleden met functie vervolgcoach:

--

28. Heeft de vervolgcoach momenteel een functiebeschrijving?

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

29. Is de functiebeschrijving gewijzigd sinds 1 september 2016?

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

Probeer de taakinvulling zo concreet mogelijk te omschrijven aan de hand van de volgende vragen:

30. Begeleiding individuele leerlingen in eigen school

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

31. Begeleiding groepjes leerlingen in eigen school

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

32. Begeleiding individuele leerlingen in andere school / scholen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

33. Begeleiding groepjes leerlingen in andere school / scholen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

34. Voor elke leerling een individueel leertraject opstellen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

35. Studiekeuzegesprekken voeren

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

36. Snuffelstages organiseren

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

37. Klassenraden en teamvergaderingen bijwonen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

38. Informatie uitwisseling en overleg met ouders, collega's, directies, externe partners...

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

39. Leerlingen coachen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

40. Huisbezoeken

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

41. Vrijwilligers aansturen en ondersteunen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

42. Schoolbezoeken

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

43. Andere vormen van leerlingenbegeleiding (met korte toelichting):

--

Probeer eventuele andere taken van de vervolgcoach naast leerlingenbegeleiding zo concreet mogelijk te omschrijven aan de hand van de volgende vragen:

44. Vorming leraren vervolgonderwijs

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

45. Deelnemen aan vergaderingen en studiedagen

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

46. Actief deelnemen aan schoolgebonden activiteiten • actief deelnemen aan schoolgebonden activiteiten

Ja	Neen	Geef eventueel nadere toelichting
----	------	-----------------------------------

47. Andere (met korte toelichting)

--

Heeft de school zicht op de effecten bij de leerlingen in de vervolgscholen?

48. Hoe brengt de school de effecten in kaart?

--

49. Welke effecten bereikt de vervolgcoaching?

--

Welke effecten bereik je nu met de uren vervolgcoach die je vroeger niet kon realiseren?

50. Korte toelichting per bereikt effect:

--

Welke effecten kan je nog niet bereiken?

51. Korte toelichting per bereikt effect:

--

Is de samenwerking met de vervolgscholen gewijzigd?

52. Is de samenwerking met de vervolgscholen gewijzigd?

Niet gewijzigd	Nu wel samenwerking
Verhoogde samenwerking	Andere situatie
Geef eventueel nadere toelichting	

Welke suggesties heb je nog voor het beleid?

53. Korte toelichting per suggestie:

--

Bijlage 2 Samenvattende tabel van de antwoorden

	Voor 1 september 2016		Schooljaar 2016-17	
	ja	neen	ja	neen
Had de vervolgcoach een functiebeschrijving?	55,9%	44,1%	76,3%	23,7%
Begeleiding individuele leerlingen in eigen school	86,0%	14,0%	100,0%	0,0%
Begeleiding groepjes leerlingen in eigen school	76,4%	23,6%	91,5%	8,5%
Begeleiding individuele leerlingen in andere school / scholen	62,5%	37,5%	84,7%	15,3%
Begeleiding groepjes leerlingen in andere school / scholen	25,5%	74,5%	50,0%	50,0%
voor elke leerling een individueel leertraject opstellen	69,6%	30,4%	89,8%	10,2%
studiekeuzegesprekken voeren	87,0%	13,0%	100,0%	0,0%
snuffelstages organiseren	88,9%	11,1%	100,0%	0,0%
klassenraden en teamvergaderingen bijwonen	90,9%	9,1%	100,0%	0,0%
informatie uitwisseling en overleg met ouders, collega's, directies, externe partners...	90,9%	9,1%	100,0%	0,0%
leerlingen coachen	81,1%	18,9%	94,6%	5,4%
huisbezoeken	44,4%	55,6%	58,9%	41,1%
vrijwilligers aansturen en ondersteunen	32,1%	67,9%	58,9%	41,1%
schoolbezoeken	85,2%	14,8%	98,2%	1,8%
<i>Andere taken:</i>				
vorming leraren vervolgonderwijs	51,9%	48,1%	79,6%	20,4%
deelnemen aan vergaderingen en studiedagen	90,7%	9,3%	98,1%	1,9%
actief deelnemen aan schoolgebonden activiteiten	84,9%	15,1%	100,0%	0,0%